

Literatuur

HymenoBiblio 2014

Jan Smit & Erik van der Spek

Vanaf 1994 tot en met afgelopen jaar (2014) heeft Theo Peeters jaarlijks een overzicht gemaakt van literatuur over aculeaten, verschenen in het jaar ervoor. We willen Theo hartelijk danken voor het werk dat hij hiervoor 21 jaar lang gedaan heeft!

Als redactie vonden we echter dat er toch iets van een literatuuroverzicht in de nieuwsbrief thuis hoort. Erik en ik hebben daarom besloten onze literatuuroverzichten van het voorgaande jaar te bundelen en hier te plaatsen. Dit zal echter lang niet zo compleet zijn als de overzichten van Theo. We hebben een andere naam verzonnen en hopen dat deze literaturoverzicht voor een aantal leden interessant is. Er is geen onderscheid gemaakt tussen literatuur uit het buitenland en uit Nederland. Ook hebben we de artikelen die in HymenoVaria zijn verschenen opgenomen. Wanneer er een determinatietabel in de publicatie opgenomen is, staat er achter: ##.

Dank aan Theo Peeters voor het aanvullen van de lijst.

Achterberg, C. & A. Asghar Talebi, 2014. Review of *Gasteruption* Latreille (Hymenoptera, Gasteruptionidae) from Iran and Turkey, with the description of 15 new species. - *ZooKeys* 458: 1-187. ##

Anonymous, 2014. What's that bumblebee ...? - *Bumblebee conservation trust*: 1-8. ##

Anonymous, 2014. Wildbiene des Jahres 2014. Die Garten-Wollbiene. - *Wildbienen-kataster*.

Archer, M.E., 2014. Archer's status values for the solitary wasps and bees. - *BWARS newsletter*, autumn 2014: 32-37.

Archer, M.E., 2014. Gains and losses of the *Andrena* and *Panurgus* mining bees (Hym., Andrenidae) in Watsonian Yorkshire, Part 2. - *BWARS newsletter*, autumn 2014: 28-29.

Banaszak, J., W. Banaszak-Cibicka & P. Szefer, 2014. Guidelines on sampling intensity of bees (Hymenoptera: Apoidea: Apiformes). - *Journal of Insect Conservation* 18: 651-656.

Beil, M., A. Kratochwil, C. Storm & A. Schwabe, 2014. Community structure and diversity of vegetation and flower-visiting wild bees (Hymenoptera: Apoidea) in sand dry grassland: are there congruent characteristics? - *Phytocoenologica* 44(3-4): 175-192.

Bitsch, J., 2014. Sphéciformes nouveaux ou peu connus de la faune de France et d'Europe occidentale (Hymenoptera, Aculeata). - *Bulletin de la Société entomologique de France* 119(3): 391-419.

Bitsch, J., G. Grouet & H. Savina, 2014. Les espèces françaises de Myzininae: problèmes taxonomiques et biologiques (Hymenoptera, Tiphidae). - *Bulletin de la Société entomologique de France* 119(2): 257-274.

Bouma, J., 2014. Snelle ridders, die *Mutilla europaea*'s. - *HymenoVaria* 9: 68-69.

Breeze, T.D., B.E. Vaissière, R. Bommarco, T. Petanidou, N. Seraphides, L. Kozák, J. Scheper, J.C. Biesmeijer, D. Kleijn, S. Gyldekenærne, M. Moretti, A. Holzschuh, I. Steffan-Dewenter, J.C. Stout, M. Pärtel, M. Zobel, S.G. Potts, 2014. Agricultural policies exacerbate honeybee pollination service supply-demand mismatches across Europe. - *PlosONE* 9(1): 1-8.

Breugel, P. van, 2014. Gasten van bijenhôtels. - *EIS Kenniscentrum insecten & Naturalis Biodiversity Center*, 486 p.

Breugel, P. van, A. van Diemen, P. Kuijken, F. Lamers, A.J. Loostra, H. Melissen, H. Nieuwenhuijsen, J. Smit, J. Smit, S. Schreven, A. van Stipdonk & A. de Wilde, 2014. Leuke waarnemingen 2013. - *HymenoVaria* 8: 7-8.

Calle, L., 2014. Het effect van bodemverstoring op nestelende zandbijen in de Braakman. - *HymenoVaria* 8: 10-12.

Claessen, J. & J. Kleynen, 2014. Bijzondere bestuivers bij orchideeën. Deel 1: Hommels als bestuivers van de grote muggenorchis. - *Natuurhistorisch Maandblad* 103: 30-32.

Cölln, K. & A. Jakubzik, 2014. Wespen und Bienen eines technisch geschaffenen Landschaftssegments: Ökologisches Beziehungsgefüge und naturschutzfachliche Bedeutung (Hymenoptera: Aculeata & Gasteruptionidae). - *Dendrocoptes* 41: 57-106.

Cross, I., 2014. *Ceropales maculata* (Fabricius) in Dorset, new observations on host selection and behaviour. - *BWARS newsletter*, autumn 2014: 10-12.

Cross, I., 2014. The 'Bellflower trio'. - *BWARS newsletter*, autumn 2014: 15-17.

Dellicour, S., P. Mardulyn, O.J. Hardy, C. Hardy, SPM Roberts & N.J. Vereecken, 2014. Inferring the mode of colonization of the rapid range expansion of a solitary bee from multilocus DNA sequence variation. - *Journal of evolutionary biology* 27: 116-132.

D'Haeseleer, J., 2014. Bijen in Leuven. - *Rapport Natuur.studie*, nummer 17, 118p

Early, J., 2014. Nesting behaviour by *Crossocerus tarsatus* (Shuckard, 1837). - *BWARS newsletter*, autumn 2014: 13-14.

Edwards, M. & G. Else, 2014. A new key to the Sphecidae and Crabronidae of Great Britain and Ireland. - *BWARS newsletter*, 2014 spring: 12-25. ##

Else, G.R., 2014. *Andrena vaga* Panzer nesting in east Kent - *BWARS newsletter*, 2014 spring: 29.

Else, G.R., 2014. *Andrena vaga* Panzer nesting in Hampshire. - *BWARS newsletter*, 2014 spring: 28.

Fortel, L., M. Henry, L. Guilbaud, A.L. Guirao, M. Kuhlmann, H. Mouret, O. Rollin, B.E. Vaissière, 2014. Decreasing abundance, increasing diversity and changing structure of the wild bee community

- (Hymenoptera: Anthophila) along an urbanization gradient. - PlosONE 9(8): 1-12.
- Frommer, U., 2014. Die Stechimmen-Fauna des Oberen Mittelrheintals. Neue Untersuchungen an xerothermen Hanglagen bei Lorch (Hymenoptera: Aculeata). - Hessische Faunistische Briefe 33(1-3): 13-49.
- Frommer, U., M. Niehuis & O. Niehuis, 2014. Zur Kenntnis der Stechimmenfauna des Rosssteins bei Dörscheid und der Goldwespenfauna im Oberen Mittelrheintal (Hymenoptera: Aculeata et Chrysididae). - Fauna Flora Rheinland-Pfalz 12(4): 1315-1334.
- Gilligan, N., 2014. *Dolichovespula saxonica* arrives in Cumbria. - BWARS newsletter, 2014 spring: 26-27.
- Graystock, P., D. Goulson & W.O.H. Hughes, 2014. The relationship between managed bees and the prevalence of parasites in bumblebees. - PeerJ DOI 10.7717/peerj.522: 1-14.
- Greef, R. de, 2014. Flower visiting insects and floral resources. - Bachelor thesis, 1-49.
- Gunnarsson, B. & L.M. Federsel, 2014. Bumblebees in the city: abundance, species richness and diversity in two urban habitats. - Journal Insect Conservation 18: 1185-1191.
- Haarman, C. & D. Hurenkamp, 2014. Slaapgezelschap van *Melitta nigricans*. - HymenoVaria 9: 61.
- Haider, M., S. Dorn, C. Sedivy & A. Müller, 2014. Phylogeny and floral hosts of a predominantly pollen generalist group of mason bees (Megachilidae: Osmiini). - Biological Journal of the Linnean Society: 111, 78-91.
- Hartman, M., 2014. Solitaire bijen en wespen in heidevelden rond De Bilt. - HymenoVaria 8: 16-18.
- Heerden, A. van, 2014. De reuzenertswesp *Leucospis dorsigera* nieuw voor de Nederland (Hymenoptera: Chalcidoidea). - Nederlandse Faunistische Mededelingen 43: 1-4.
- Herzner, G., 2014. Antimicrobial defense strategies in two solitary wasp species. - Entomologie Heute 26: 1-17.
- Hopfenmüller, S. I. Steffan-Dewenter & A. Holzschuh, 2014. Trait-specific responses of wild bee communities to landscape composition, configuration and local factors. - PlosONE 9(8): 1-10.
- Jones, C.M. & M.J.F. Brown, 2014. Parasites and genetic diversity in an invasive bumblebee. - Journal of Animal Ecology 83: 1428-1440.
- Jong, T. de & M. Lubben, 2014. Interacties tussen Kruipwilg, grote grazers en hommels in de duinen. - Holland's Duinen 63: 24-25.
- Kitt, M. & G. Reder, 2014. Die Blutbiene *Sphecodes majalis* Perez, 1903 - neu für Rheinland-Pfalz - und ihr Wirt, die Furchenbiene *Lasioglossum pallens* (Brullé, 1832) (Hymenoptera: Apidae). - Fauna Flora Rheinland-Pfalz 12(4): 1365-1374.
- Kraker, C. de, 2014. Grevelingenverslag. Onderzoek aan flora en fauna van de Hompelvoet en andere gebieden in de Grevelingen in 2013. - Rapport Ecologisch adviesbureau Sandvicensis, 101 p.
- Lamberts, S., 2014. Boekbespreking: De Nederlandse bijen (Hymenoptera: Apidae s.l.). - Natuurhistorisch Maandblad 103 (1): 18.
- Li, J.L., R.S. Cornman, J.D. Evans, J.S. Pettis, Y. Zhao, C. Murphy, W.J. Peng, J. Wu, M. Hamilton, H.F. Boncristiani Jr., L. Zhou, J. Hammond, Y.P. Chen, 2014. Systemic spread and propagation of a plant-pathogenic virus in European honeybees, *Apis mellifera*. - doi:10.1128/mBio.00898-13; 1-12.
- Li, T. & B. Chen, 2014. The taxonomic accounts of the genus *Symmorphus* Wesmael (Hymenoptera, Vespidae, Eumeninae) from China, with descriptions of three new species. - ZooKeys 389: 9-26. ##
- Loonstra, A.J., 2014. Wilde bijen cursus. - Eigen uitgave, 60 p.
- Loonstra, A.J., 2014. Wilde bijencursus 2014. - HymenoVaria 9: 58-60.
- Mauss, V., 2014. Hinweise zum Stichrisiko für Bienen- und Wespengifallergiker in verschiedenen Urlaubsregionen. - Der Hautarzt 9: 770-774.
- Montero-Castaño, A., M. Vila & F.J. Ortiz-Sanchez, 2014. Pollination ecology of a plant in its native and introduced areas. - Acta Oecologica 56: 1-9.
- Moron, D., P. Skorska, M. Lenda, E. Rozej-Pabijan, M. Wantuch, J. Kaizer-Bonk, W. Celary, L.E. Mielczarek, P. Tryjanowski, 2014. Railway embankments as new habitat for pollinators in an agricultural landscape. - Plos ONE 9(7): 1-10.
- Moyse, R., 2014. *Andrena florea* recorded in Kent. - BWARS newsletter, autumn 2014: 23-24.
- Müller, A. & V. Trunz, 2014. Palaearctic osmiine bees of the genera *Hofferia* and *Stenoheriades* (Megachilidae, Osmiini): biology, taxonomy and key to species. - Zootaxa 3765 (2): 175-186. ##
- Müller, A., 2014. Palaearctic *Hoplitis* bees of the subgenera *Chlidoplitis* and *Megahoplitis* (Megachilidae, Osmiini): biology, taxonomy and key to species. - Zootaxa 3765 (2): 161-174. ##
- Müller, A., 2014. Palaearctic *Hoplitis* bees of the subgenus *Stenosmia* (Megachilidae, Osmiini): biology, taxonomy and key to species. - Zootaxa 3765 (4): 301-316. ##
- Neumeyer, R., H. Baur, G.-D. Guex & C. Praz, 2014. A new species of the paper wasp genus *Polistes* (Hymenoptera, Vespidae, Polistinae) in Europe revealed by morphometrics and molecular analyses. - ZooKeys 400: 67-118. ##
- Neve, A. & R. van der Ham, 2014. Bijenplanten: nectar en stuifmeel voor honingbijen. - EIS Kenniscentrum Insecten, Naturalis Biodiversity Centre, KNNV: 511 p.
- Nieuwegiessen, J. van de, 2014. Nieuwe voedselbronnen voor *Andrena denticulata*? - HymenoVaria 9: 62.
- Nieuwenhuijsen, H., 2014. Determinatietabel voor de Nederlandse soorten van *Hoplitis* en *Osmia*. - HymenoVaria 8: 29-39. ##
- Nieuwenhuijsen, H. 2014. Enkele soorten wilde bijen van de Schoorlse Duinen. - Duin & Dijk 2: 15-17.
- Notton, D.G., O.A. Popovici, C. van Achterberg, J. de Rond & J.T. Burn, 2014. Parasitoid wasps new to Britain (Hymenoptera: Platygasteridae, Eurytomidae, Braconidae & Bethyridae). - European Journal of Taxonomy 99: 1-20. ##
- Ollerton, J., H. Erenler, M. Edwards & R. Crockett, 2014. Extinctions of aculeate pollinators in Britain and the role of large-scale agricultural changes. - Science 346 (6215): 1360-1362.
- Oosten, M. van, 2014. Honingbijen op bosgeelster *Gagea lutea*. - HymenoVaria 9: 63-65.
- Orlow, M. von, 2014. Die Asiatische Hornisse hat Deutschland erreicht - eine neue Herausforderung für unsere Honigbiene? - NABU, Pressemitteilung.

- Paukkunen, J., P. Rosa, V. Soon, N. Johansson & F. Odegaard, 2014. Faunistic review of the cuckoo wasps of Fennoscandia, Denmark and the Baltic countries (Hymenoptera: Chrysididae). - *Zootaxa* 3864 (1): 001-067.
- Peeters, T., 2014. Acubieb 2013. - *HymenoVaria* 9: 70-74.
- Peeters, T., 2014. Bijen en wespen in de Dongevallei in 2013. In: G. Stooker (red.), *Natuur in de Dongevallei*, deel 9: Jaarverslag Monitoring Dongevallei 2013. - Gemeente Tilburg & KNNV-afd. Tilburg.
- Raemakers, I., 2014. Bijeninventarisatie Planken Wambuis 2013. - *Vereniging Natuurmonumenten / Ecologica*: 1-39.
- Ravoet, J., L. De Smet, I. Meeus, G. Smagge, T. Wenseleers & D.C. de Graaf, 2014. Widespread occurrence of honey bee pathogens in solitary bees. - *Journal of invertebrate Pathology* 122: 55-58.
- Reder, G. & O. Niehuis, 2014. Nachweise von *Chrysura rufiventris* (Dahlb.) in Deutschland und weitere bemerkenswerte Wespenfunde in Baden-Württemberg, Hessen und Rheinland-Pfalz (Hymenoptera Aculeata). - *Ampulex* 6: 5-12.
- Reder, G., 2014. Zur Verbreitung der Falten-Erzwespe *Leucospis dorsigera* F. in Rheinland-Pfalz und im Saarland, mit einem Blick zur grenznahen Nachweisstelle von *Leucospis gigas* F. in Nordbaden (Hymenoptera: Chalcidoidea: Leucospidae). - *Fauna und Flora in Rheinland-Pfalz* 12(4): 1425-1444.
- Reemer, M. & B. Brugge, 2014. Bijen en andere bestuivers in stedelijk groen van Purmerend. - *EIS Kenniscentrum Insecten*, EIS2014-08, 49 p.
- Reemer, M. & J.T. Smit, 2014. Bijen en zweefvliegen in stedelijk groen van Rotterdam. - *EIS Kenniscentrum Insecten*, EIS2014-21, 59 p.
- Reemer, M., 2014. Bestuivende insecten in Hellevoetsluis. Bijen en zweefvliegen op ecologisch beheerde graslanden. - *EIS Kenniscentrum Insecten*, EIS2014-02, 32 p.
- Reemer, M., 2014. Bijen, zweefvliegen en beheer van bermen langs rijksweg N11. - *EIS Kenniscentrum Insecten*, EIS2014-20, 38 p.
- Roekel, A. van, 2014. Kwaliteit bijenonderzoek betwist. - *Kennislink* (25-3-2014): 1-8.
- Rogers, S.R., D.R. Tarpay & H.J. Burrack, 2014. Bees species diversity enhances productivity and stability in a perennial crop. - *PlosONE* 9(5): 1-8.
- Saunders, P., 2014. *Eucra longicornis* the long-horned mining bee in Cornwall. - *BWARS newsletter*, 2014 spring: 6-9.
- Scheper, J., M. Reemer, R. van Kats, W.A. Ozinga, G.T.J. van der Linden, J.H. Schaminée, H. Siepel & D. Kleijn, 2014. Museum specimens reveal loss of pollen host plants as key factor driving wild bee decline in the Netherlands. - *PNAS Early Edition*: 1-6.
- Schmid-Egger, C. & R. Witt, 2014. Blühstreifen in der Agrarlandschaft und im Siedlungsbereich Was bringen sie wirklich für Stechimmen? (Hymenoptera, Aculeata). - *Ampulex* 6: 13-22.
- Schneider, N., Y. Barbier, A. Pauly & S. Christian, 2014. Decouverte de *Sceliphron curvatum* (Smith, 1870) en Belgique et au Luxembourg (Insecta, Hymenoptera, Sphecidae). - *Bulletin Soc. Nat. Luxemb.* 115: 251-253.
- Schoelitsz, B., 2014. De faraomier en andere mierenexoten. - *Dierplagen* 17(1): 16-18.
- Schreven, S., 2014. *Coelioxys afra* nog steeds op de Bergerhei. - *HymenoVaria* 8: 12-14.
- Schreven, S., 2014. Is de heidehommel *Bombus humilis* terug in Gelderland? - *HymenoVaria* 8: 26-28.
- Schreven, S.J.J., 2014. Na 38 jaar herontdekt in Nederland: de goudwesp *Pseudospinolia neglecta* (Hymenoptera: Chrysididae). - *Entomologische Berichten* 74(5): 170-173.
- Sedivy, C. & S. Dorn, 2014. Towards a sustainable management of bees of the subgenus *Osmia* (Megachilidae; *Osmia*) as fruit tree pollinators. - *Apidologie* 45: 88-105.
- Smit, J. & A. de Wilde, 2014. Nieuwe vondsten van de doornkaakzandbij *Andrena trimmerana* in Nederland (Hymenoptera: Apoidea: Andrenidae). - *Nederlandse Faunistische Mededelingen* 42: 75-79.
- Smit, J. & J.T. Smit, 2014. A social parasitic *Polistes* wasp parasitized by a twisted-wing insect (Hymenoptera: Vespidae, Strepsiptera: *Xenos*). - *Entomologische Berichten Amsterdam* 74(3): 121-123.
- Smit, J., 2014. *Euodynerus dantici* in het Gelderse riviereengebied. - *HymenoVaria* 8: 14-15.
- Soon, V., E. Budrys, S. Orlovstyte, J. Paukkunen, F. Odegaard, T. Ljubomirov & U. Saarma, 2014. Testing the validity of northern european species in the *Chrysis ignita* species group (Hymenoptera: Chrysididae) with DNA barcoding. - *Zootaxa* 3786(3): 301-330.
- Spek, E. v. d., 2014. Bloembestuivers bij uitstek: wilde bijen. - In: *Texel is anders, uitg. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer*: 200-205.
- Spek, E. v. d., K. Goudsmits, W. Heijtmans, B. Jeucken, H. Koel, P. Megens, J. v. Nieuwegiessen, H. Nieuwenhuijsen, S. Schreven, C. deSchepper, J. Smit, A. de Wilde, 2014. Verslag voorjaarsexcursie Sint Pietersberg, 26 april 2014. - *HymenoVaria* 9: 52-57.
- Spek, E. v. d., P. Kuijken, S. Schreven & J. Smit, 2014. Zomerexcursie 2013 Maasduinen. - *HymenoVaria* 8: 4-6.
- Spek, E. v. d., W. Heijtmans, W. Klein, H. Nieuwenhuijsen & J. Smit, 2014. 11e Hymenopterologen-Tagung in Stuttgart. - *HymenoVaria* 9: 83-87. (Zie Erratum op pag. 86.)
- Speksnijder, E., 2014. Slaapgedrag van schor zijdebij (*Colletes halophilus*) en schorviltbij (*Epeolus tarsalis*). - *HymenoVaria* 9: 65-67.
- Stip, A., 2014. Wilde bijen in agrarische landschappen van midden en zuid-Nederland - vangsten uit een onderzoek in 2013. - *HymenoVaria* 8: 18-25.
- Straka, J., K. Cerna, L. Machackova, M. Zemenova & P. Keil, 2014. Life span in the wild: the role of activity and climate in natural populations of bees. - *Functional Ecology* 28: 1235-1244.
- Sydenbaum, M.A.K., K. Eldegard & O. Totland, 2014. Spatio-temporal variation in species assemblages in field edges: seasonally distinct responses of solitary bees to local habitat characteristics and landscape conditions. - *Biodivers Conserv.* 23: 2393-2414.
- Westrich, P., 2014. Beitrag zur Diskussion über den taxonomischen Status von *Andrena rosae* Panzer 1801 (Hymenoptera, Apidae). - *Eucera* 8: 1-12.

- Witt, R., 2014. Erstnachweis von *Bombus semenoviellus* Skorikov, 1910 und weitere bemerkenswerte Bienenfunde in Niedersachsen.(Hymenoptera: Apidae). - Ampulex 6: 23-26.
- Wood, T., 2014. New records for *Lasioglossum sexstrigatum* (Schenk 1870) in Surrey, the importance of pursuing peculiar specimens. - BWARS newsletter, autumn 2014: 24-25.